

a víz, ami napokkal ezelőtt még az isztambuli fülledtségben, a márványtengeri sós homályban tömörült felhővé, és most meghasadt. Majd száradni kezd megint minden. És végül kipárállik ruháinkból anyáink emléke is.

Jósfai Anett

ÖRÖK BENTLAKÓK

TAMÁS DÉNES: ÉLŐ HÁZ. KALLIGRAM KIADÓ,
BUDAPEST, 2019.

Külön műfajt képeznek az internátusi életről szóló elbeszélések, mind a magyar, mind a világirodalomban kiemelkedő alkotásokra találunk, Ottlik-tól kezdve, Musilon át, Alain Fournier-n keresztül, Mario Vargas Llosán át Nathaniel Hawthorne-ig és vissza, Ingo Schulzétól, W. G. Sebaldon át akár Jean Websterig vagy J. K. Rowlingig sorolhatók volnának a szerzők. Vanak női internátusi történetek is, bár kevesebb, de a *Jane Eyre* Charlotte Brontë-től kihagyhatatlanul ott magasodik a legjobbak között.

Tamás Dénes könyve a fiús internátus-regény típusa, kifejezetten az, méghozzá a kaszárnyás-változat darabja, de nem a Garaczi László-féle humoros fajta, hanem a Nádas-féle génkísérleti telep, a *Párbuzamos történetek*ből.

A regény elején még nem mutatja meg magát az internátus-regény, sok-sok lapon (egészen pontosan az 57-en) kell túljutnunk, hogy megérkezzünk a 24 fős bentlakás szobájába, ahol a szokásos, a Móricz *Forr a bor* című alapművéből ismert világ alaphangulata uralkodik: elfojtott szexualitás, alfahímek vetélkedése és terrorja, vágyott lánytestek köré szőtt fantáziálások, rockzene és alkohol mint a menekülés alapanyaga.

A regény keretét szolgáló osztálytalálkozó szintén sok helyen előfordul, kortársaknál is, Szilasi László *A harmadik hídját* lehet felhozni példának, de akár a *Forr a bor* is említhető. Vagyis ez sem újdonság. Hogy mégis mi más ebben a könyvben, ami miatt tartja fogva olvasóját? Nem a témája miatt, hanem azzal a megoldásával, ahogyan közelít a témához, ahogy előszedi az

emlékeket, ahogy viszonyul hozzájuk. Magával ragadó őszintesége, szenvedélyesen csapongó, már-már az elbeszélés szabályait megszegő fordulatossága, a visszaemlékezés drabális lendülete, szinte öntudatlan hömpölygése, az emlékek számbavétele érinti meg olvasóját, nem pedig maga a téma (amely mindenki számára ismerős, elvégre majdnem mindenki átesik rajta). Mintha valamilyen erős ösztön hívná elő az emlékeket, megállíthatatlanul, ellenőrizhetetlenül fakadnak fel. „Remegő tudatával követi, hogyan alakul egyik mozzanat a másikba, mert közben fél, nehogy észrevegye a tanárnő, mi történik mellette, miközben vakmerővé is válik, szinte kívánja, hogy a háta hozzáérjen a tanárnőhöz, hogy hátulról is birtokba vehesse a borzongás, tolná vissza a testét az árokba, de végül mégsem. Ám nincs ideje ezen gondolkodni, már csak a szájában történő lüktetést követi, ahogyan egyik csúcs követi a másikat, hol a nyelv húsos törzsének csapkodását, hol a szájprémek simogatását, a fogak vad rágcsálását, ott van minden a szájában, a simogató, csuszamló, elomló puhaságban a vadság, az éles, tépő, felsértő vadságban a puhaság, de bármit érez, omlik is alá egyből, szűnik is meg, hogy helyet adhasson a rákövetkező csúcshoz, mintha egy dallam szólalna meg a szájában, visszhangzana a testében, ebben a tág hangszekrényben; hangok születnek meg és halnak el benne, ez dobálja, ragadja magával, miközben a sötétség magába olvasztja, mintha forró mézet öntöttek volna a szájába, s az hatolna be testének minden részébe, az töltené ki teljesen, újra és újra.”

Egy idő után egyértelművé válik, hogy tulajdonképpen nem is arról szól a könyv, amiről látszólag szól. Nem az érettségi találkozóról, nem az idő múlásával való szembesülés és szembesítés a tét, nem a veszteség számbavétele adja a történetet, hogy íme, a testek átalakultak, szemlátomást minden megváltozik, a nők elhíztak, a férfiak meg felfuvalkodottak lettek, rájuk van erőszakolva egy amúgy használhatatlan maszk... Nem, nem ez a fő mondanója ennek a könyvnek. Illetve a kiszolgáltatottságnak nem a folyamata van itt leírva, hanem a természete.

Az „álom” című jelenetben a szembesítés olyan módon történik, hogy a fiúk felnőttként bent maradnak a bentlakásos teremben, mintha soha nem tudnának onnan és attól szabadulni, mintha nem is akarnának mások lenni, csakis örök bentlakók, soha nem nőnek fel, mert soha nem szembesülnek önmagukkal. Az „álom” sem szembesítés közvetlenül, csupán áttételesen, a nosztalgizást messze elkerülve leplezi le a valót. És ad valamiféle kulcsot a könyvet értelmező olvasat számára. Ami történik, az vetületeivel más síkokon sokszor erőteljesebben van jelen. A történetek, akárcsak a jéghegyek,

alásüllyednek láthatatlan régiókba. De a láthatóból sokat sikerül a teljesből megsejteni. „De nem lent történnek a dolgok, hanem odafent. Ugyanis ott, minden este, a fénynek más és más árnyalatait, a fények és a felhők addig láthatatlan, mindig más együttállását kavarja ki neki az ég. Felhődombok, felhőhegységek, felhővárosok emelkednek ott, sárgában, narancssárgában, pirosban, kékben, szürkében, feketében, meg ezeknek a színeknek végtelen, kimondhatatlan árnyalataiban világítanak, villognak, sziporkáznak, ahhoz, hogy minden este kiderüljön, nincs ott fent semmilyen domb, hegység, város, csak valamilyen érthetetlen nagyság pakolja szét odafent magát, húzza fel néhány elillanó perc erejéig saját egymásba oldódó, szín- és alakváltó formavilágát. Nincs még egy ilyen erő a világban, ami csak az alakulásba és az eltűnésbe belekapaszkodva, az elmenőt felszikráztatva, egyszerre ennyire szelíden, ugyanakkor mégis ennyire lehengerlően, felkavaróan tudna megmutatkozni.”

Végül is ez emeli ki ezt a regényt, ettől válik hibái ellenére is élvezetes alkotássá az internátusi irodalom számtalan darabja között. Néhol talán lehetett volna javítani rajta, figyelmesebb szerkesztéssel tömörebbé, gördülékenyebbé válhatott volna, ám sokszor tagadhatatlanul pontosan a csetlő-botló gyakorlatlanságával, néhol irritáló túlírtságával, pongyolaságával győzi meg az olvasóját, hogy az, amit olvas, a nyers valóság tükörképe. És főképp, hogy a csendjei, álomképei, érzékeny kitárulkozásai az őszinteség leplezetlen pillanatai. Ezek a pillanatok pedig valóban megérintik az olvasóját, aki méltán nevezheti az elmúlt év egyik fontos könyvének.